

Teresa Waszut, Józef Golec, *Odeszli w cień. Cisownicki słownik biograficzny*, Cieszyn 2005, s. 32-33

Jeleń Jan (1808–1874), księgarz, nakładca. Urodził się w Cisownicy jako syn Jana (10 II 1778 – 14 IX 1854), małorolnego światłego chłopa z dziada pradziada. Jak podają przekazy pisane, zajęcia w pierwszej szkole, jednoklasowej, założonej w Cisownicy w 1790 r., odbywały się w wynajmowanej izbie domu Jeleniów w Małej Cisownicy. Mały Janek ukończył pierwszą klasę w Cisownicy, a po ukończeniu szkoły powszechnej uczył się w gimnazjum ewangelickim w Cieszynie, które ukończył w 1824 r. Z domu rodzicielskiego wyniósł zainteresowania książką, choć zapewne wpływ na niego w tym zakresie miało także najbliższe środowisko, jak np. najbliższy sąsiad bibliofil, Jura Gajdzica, który miał także dzieci w wieku Janka, z którymi się przyjaźnił. To Jura Gajdzica wprowadzał gromadkę najbliższych sąsiadów w tajniki książki, otwierał przed nimi fascynujący świat wiedzy w nich zawartej. Młody Janek i jego brat Paweł, jako ewangelicy, podlegali parafii w Ustroniu, gdzie pastorem był znany pomolog, pisarz i autorytet, Karol Kotschy (1789–1856). Zapewne on miał także ogromny wpływ na wychowanie, nie tylko religijne, młodego pokolenia, ale także dorosłych, szczególnie zachęcanie do nauki, umiłowania i szacunku do książki.

We Lwowie pracował księgarz, Jan Milikowski, razem z Oldrzychowic na Śląsku Cieszyńskim, z którym Jeleniowie i Gajdzicowie utrzymywali ścisłe kontakty. Tam właśnie, do Lwowa, rodzice wysłali młodego Janka Jelenia na praktykę księgarską. W 1846 r. otworzył księgarnię w Przemyślu i pro-

wadził ją przez wiele lat wraz z bratem Pawłem. Związani emocjonalnie ze swoją rodzinną ziemią, nie zapominali o swoich korzeniach; zaopatrywali darowiznami książkowymi biblioteki i szkoły wiejskie, przyczyniając się do powstawania pierwszych przyszkolnych bibliotek, które stawały się potem ogólnodostępnymi bibliotekami we wsiach cieszyńskich. W „Gwiazdce Cieszyńskiej” z 1862 r. ukazała się notatka o takim darze Jeleniów i Wilda dla szkoły w Cisownicy. Jan Jeleń zmarł 7 II 1874 r. we Lwowie.